

Sirpa Oja

KM, ohjaava opettaja, eo, työnohjaaja STOrY

Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Onerva

sirpa.oja@onerva.fi

www.valteri.fi

OPETUSSUUNNITELMA- UUDISTUS VAATIVAN ERITYISOPETUKSEN NÄKÖKULMASTA 7.10.2015

www.valteri.fi

Keskeiset lähteet

- Erityisopetuksen strategia 2007
www.minedu.fi/OPM/Julkaisu/2007/Erityisopetuksen_strategia.html
- POL 21.8.1998/628 muutoksineen www.finlex.fi
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki
30.12.2013/1287 www.finlex.fi
- Perusopetuksen opetussuunnitelman
perusteet 2014. Luku 7 ja 8. OPH Määräykset ja ohjeet
96/2014. www.oph.fi
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet
2014. Luku 5 ja 6. OPH Määräykset ja ohjeet 94/2014
www.oph.fi

www.valteri.fi

OPS- UUDISTUS JA TUKEA TARVITSEVA OPPILAS?

Neljä avainta ops-uudistukseen

Oppilaan muuttuva rooli

- yhdessä tekeminen, osallistuminen
- tutkiva ja huova työskentely

Muuttuva maailma

- ympäristö, globalisoituminen, talous, työelämä, teknologia, yhteisöjen monimuotoisuus

Vaikutus lasten kasvuympäristöihin

Muuttuva opetus

- oppimiskäsitys
- yhteistyö ja kokonaisuuksien rakentaminen

Muuttuva sivistyskäsitys ja osaaminen

- laaja-alaisuus, eettisyys, kestävyys
- oppimisen taidot, tiedonhallinta ja vuorovaikutus

Osaamisen ja sivistyksen perusta

Perusteluonnos 24.1.2014
Irmeli Halinen

www.valteri.fi

Ydinkysymykset

- Mitä tieto on?
- Mitä oppiminen on?
- Mikä oppilas on?
- Tieto + oppiminen + oppilas > mitä *stivisy*s on?

1960

www.valteri.fi

Perusopetuksen tehtävä

- Jokaisella koululla on opetus- ja kasvatustehtävä
- **Laaja yleissivistys**
- Oppivelvollisuuden suorittaminen
- **Kelpoisuus toisen asteen opintoihin**
- **Oppilas löytää vahvuutensa** ja rakentaa tulevaisuuttaan OPPIMISEN keinoin
- **Inklusion periaate**

www.valteri.fi

Lähikouluperiaate, OPS 2014

- Tuki annetaan oppilaalle **ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa** erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun.

www.valteri.fi

- Oppilas **rakentaa myönteistä identiteettiä** ihmisinä, oppijoina ja yhteisönsä jäsenenä
- Inhimillinen pääoma
- **Sosiaalinen pääoma**
- **Ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä**
- Edistää monipuolista kulttuurista osaamista
- Tukea kulttuuri-identiteetin rakentamisessa
- Opitaan kohtaamaan yhteiskunnan muutostarpeita, rakentavana muutosvoimana

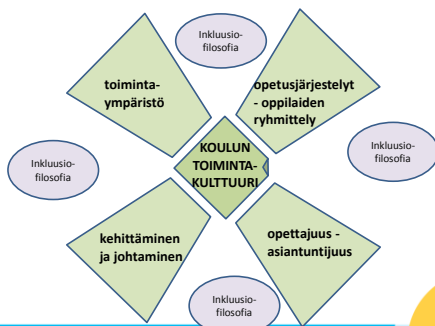
www.valteri.fi

Toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteena luoda kulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa

- **Oppiva yhteisö**
- **Hyvinvointi ja turvallinen arki**
- **Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely**
- Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
- **Osallisuus** ja demokraattinen toiminta
- **Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo**
- Vastuu ympäristöstä ja kestäväan tulevaisuuteen suuntautuminen

www.valteri.fi

Lähikoulun toimintakulttuurin neljä ulottuvuutta

www.valteri.fi

©Tarja Seppälä-Pänkäläinen

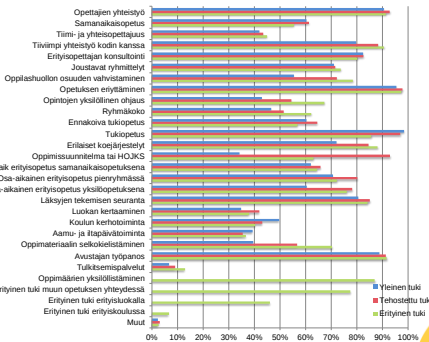
Käsitteet: yhteisopettajuus
samanaikaisopetus (co-teaching)

- Samanaikaisopetus (Cook & Friend 1995)
Samassa tilassa tapahtuvaa, kahden tai useamman **pedagogisen ammattilaisen heterogeeniselle** oppilasryhmälle antamaa opetusta (kummallakin aktiivinen rooli)
- Yhteisopettajuus (Takala 2010)
Opetuksen **yhteinen suunnittelu, toteutus ja arviointi**

Tukikeinot kolmiportaaisessa tuessa

Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki. Selvitys kolmiportaisen tuen toimeenpanosta. OIKM. Julkaisu 4/2014

SAMANAIKAISOPETUSMALLEJA

Friend & Reising 1993 ja Marocco & Aquilar 2002

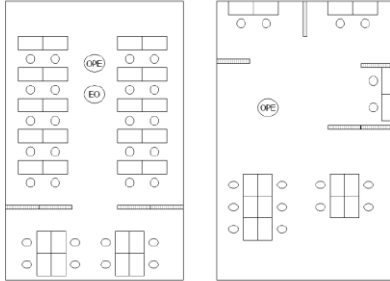
Malli	Toimintatapa
Vuorotteleva opetus "alternate teaching"	Toinen opettaa isoa ryhmää, toinen pientä ryhmää eriyttäen, nkastaen, kerraten. Opettajat voivat vuorotella isonpienen ryhmän opetuksessa tai jättäytyä vain toisessa. Oppilaeryhmän muutokset tarpeen mukaan.
Johtamisen/tukemisen vuorottelu "alternate leading and supporting"	Toinen opettaja vastaa pääasiallisesti opetuksesta, toinen tukee ja tarkkailee. Opettajat vaihtavat rooleja.
Toinen opettaa, toinen avustaa "One teach, one assist"	Molemmat opettajat ovat luokassa läsnä. Toinen opettaa ja toinen tarkkailee tai kiertele.
Rinnakkaisopetus "Parallel teaching"	Yhteinen suunnittelu. Luokka jaetaan kahteen heterogeeniseen ryhmään. Opettajat opettavat saman materiaalin, mutta saattavat käyttää erilaisia pedagogisia lähestymistapoja.
Joustavat ryhmittelyt "Flexible grouping"	Oppilaat ryhmitellään taitojen ja pedagogisten taitojen mukaisesti pienryhmiin. Yksi ryhmä voi työskennellä itsenäisesti.
Tiimiopeuttaminen "Team teaching"	Molemmat opettajat opettavat samaa ryhmää. Opetus voi olla vuorottelevaa.
Pistetyöskentely "Station teaching"	Opettajat jakavat opettettavan sisällön keskenään ja vastaavat kukin omasta työpisteestään. Oppilaat kiertävät pisteeltä toiselle ja opettajat opettavat/ohjaavat työskentelyä.

- b) Luokkatasolla 44 oppilasta. Jokin tai jotkut yksittäiset oppiaineet palkissa 3–8 opitunnin ajan viikossa. Palkissa työskentelee myös erityisopettaja.

Esim. 20 oppilasta opiskelee uutta, 8 oppilasta opiskelee vaativampia asioita ja 16 oppilasta kerta

EO = Erityisopettaja (OE) = Luokanopettaja / aineopettaja

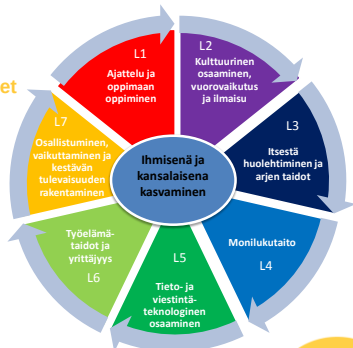

Tupamalli

7a	7b	7c	7d	EO 1
8a	8b	8c	8d	EO 2
9a	9b	9c	9d	EO 3

www.valteri.fi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet antavat pohjan eheyttämislle

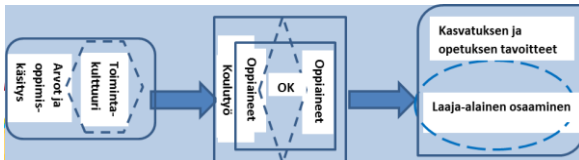

Perusopetuksen
opetussuunnitelman perusteet
2014 luku 3.3

www.valteri.fi

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

- Eheyttävät opetusta:
 - oppilaat oppivat hahmottamaan asioita kokonaisuuksina
- Ylittävät oppiainerajat
 - oppilaat näkevät eri aineissa opiskeltujen asioiden yhteyden toisiinsa ja elämän eri ilmiöihin
- Ilmentävät koulun [arvoja](#) ja [oppimiskäsitystä](#)
- Konkretisoivat perusopetuksen [toimintakulttuurin](#) kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat [laaja-alaisen osaamisen](#) kehittymistä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

- Luodaan ops:n tavoite- ja sisältöalueista sekä laaja-alaisista osaamisalueista
- Vähintään yksi** monialainen oppimiskokonaisuus vuodessa.
- Tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja täsmennetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Samalla tavalla toimitaan muiden eheyttävien toimenpiteiden kanssa.
- Hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Otetaan huomioon myös ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys.
- Yhteis-/samanaikais-/tiimiohjaus toteutuksessa!

www.valteri.fi

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

- Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä.
- Oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvaa toiminnallista oppimista.**
- Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteutumisessa. Oppimiskokonaisuudet ovat oppilaita kiinnostavia, oppiaineiden ja opettajien keskinäiseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja.
- Lähtökohtana joko**
 - 1) tiedonalat
 - 2) ilmiöpohjainen oppiminen
 - 3) yhteistoiminnallinen oppiminen

www.valteri.fi

Oppiaineet OPS:ssa, rakenne

- Kaikki oppiaineet jaoteltu 1-2, 3-6 ja 7-9
- Paikallisesti määriteltävät asiat jaoteltu 1-2, 3-6, 7-9

Kaikilla kolmella tasolla:

1. Oppiaineen tehtävä
2. Oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet
3. **Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppiaineessa**
4. Oppimisen arviointi oppiaineessa
5. **Oppiaineen tavoitteet ja sisällöt sekä niihin liittyvät laaja-alaisen osaamisen osa-alueet esitetään taulukkona, jossa**
 - T1, T2, jne on kuvattu opetuksen tavoitteet
 - S1, S2 viittaa tavoitealueiden sisältöihin, jotka kuvataan taulukon jälkeen tekstissä
 - L1 –L7 viittaavat laaja-alaisiin osaamisalueisiin, joita tulee opettaa kyseisen tavoite- ja sisältöalueen yhteydessä

www.valteri.fi

Arvioinnin tehtävä

- Arvioinnin tehtävänä on **ohjata ja kannustaa opiskelua** sekä kehittää oppilaan **edellytyksiä itsearviointiin**. POL 22 §
- Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida **monipuolisesti**. POL 22 §
- Monipuolisuus ja **ohjaava palaute** opettajan työkaluja oppilaan kehityksen ja oppimisen tukemiseen
 - > Arvioinnin tulee tukea **oppimaan oppimista ja olla osa oppimisprosessia**
 - > Opettajan antamalla **palautteella** on erityisen suuri merkitys oppilaan oppijaminäkuvan muodostumiseen
 - > Palautteen perusteella oppilas tekee tulkintoja kompetenssistaan

www.valteri.fi

Oppimista tukeva arviointikulttuuri

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, millaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijoina

Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keinoja oppilaiden oppimisen tukemiseen

Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria

Arvioinnin myötä saatu tieto auttaa myös opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti

4

www.valteri.fi

Arviointikulttuuri

- Rohkaiseva ja yrittämään kannustava
- Oppilaan osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
 - Palautteen anto **myös oppilaiden kesken = vertaisarviointi**
 - Korostuu erityisesti nivelvaiheissa 2. ja 6. lk
- Oppilas ymmärtää omaa oppimisprosessiaan
 - Huomio selkeisiin konkreetteihin ääneen lausuttuihin oppimistavoitteisiin: mitä on tarkoitus oppia
 - Onnistumiset, epäonnistumiset, virheelliset ratkaisut
 - Kriteerit, milloin on onnistuttu
- Oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen
 - Palautetta oppilaalle ja huoltajalle riittävän usein ja ajoissa niin että tarvittavat tukitoimenpiteet voidaan aloittaa riittävän ajoissa riippumatta heikon edistymisen syistä

www.valteri.fi

- Oikeudenmukainen ja eettinen arviointi
 - Oppilaalle ja huoltajille riittävästi tietoa oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin kriteereistä
 - Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset arviointikeskustelut luovat luottamusta
 - > erityisen tärkeää tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla
- Monipuolista
- Arviointitiedon hyödyntäminen opetuksen suunnittelussa
 - Opettajan itsearviointiin ja oman työn reflektion väline
 - Eriyttävän opetuksen suunnittelun tuki
 - Oppilaiden yksilöllinen tukeminen ja ohjaus

www.valteri.fi

Monipuoliset palaute- ja arviointikäytännöt

- Oppimisen eri osa-alueet
- Erilaiset oppimistilanteet
- Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä
- Huomio osaamisen osoittamisen esteiden poistamiseen
- Arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan
 - Tehtävän ymmärtäminen
 - Riittävä aika **KOE EI OLE TESTITILANNE!**
- Arviointi- ja näyttötilanteissa hyödynnetään/käytetään tarvittaessa
 - Tv:t
 - Suullinen koe tai näyttö
 - Yksilölliset oppimis- ja koetehtävät
 - Apuvälineitä
 - Avustajapalvelua
 - Tulkkipalveluja

www.valteri.fi

- Otetaan huomioon
 - Lievätkin oppimisvaikeudet
 - Opetuksen erityiset painoalueet (tehostetussa ja erityisessä tuessa)
 - Puutteellinen opetuskielen/suomen kielen/ruotsin kielen taito
 - Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa kielitausta ja kehittyvä suomen kieli
 - Oppilaan tilanteeseen sovitut, monipuoliset ja joustavat arviointitavat

www.valteri.fi

Arvioinnin kohteet 1:OPPIMINEN

Oppimisen arviointi ja palautteen antaminen

- **Opinnoissa edistyminen** suhteessa oppilaan aiempaan osaamiseen ja tavoitteisiin; oppilaita ei verrata toisiinsa
- **Osaamisen taso**
 - Eri tavoin oppilaan osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella
 - Käytetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä yleisopetuksen mukaan opiskeltavissa aineissa, myös tehostetussa tuessa

www.valteri.fi

Arvioinnin kohteet 2:TYÖSKENTELY

Työskentelyssä asetettavissa tavoitteissa keskeisiä ovat:

- Taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään
- Taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen
- Taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa
- Työskentelytaitoja **harjoitellaan** eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa.
- Työskentelyn arviointi on pääosin osa oppiaineissa tehtävää arviointia.
- Työskentelylle voidaan määritellä myös yleisiä, kaikille oppiaineille yhteisiä tavoitteita ja silloin työskentelystä voidaan antaa todistukseen myös erillinen sanallinen arvio.
- Arvioidaan esim. ryhmänä suunnitelmien toteutumista

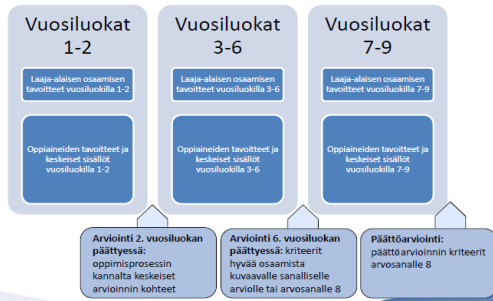
www.valteri.fi

Arvioinnin kohteet 3: KÄYTTÄYTYMINEN

- Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeää, **ettei arviointi kohdistu persoonaan, temperamentiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.**
- Oppilaille annetaan käyttäytymistä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa OPS:ssa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin
- Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestysääntöihin
- Oppilaiden ja huoltajien mahdollisuus tavoitteiden määrittelyyn
- Käyttäytymistä arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena eikä se vaikuta oppiaineen arvosanaan
- Käyttäytymisen arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen

www.valteri.fi

Oppimisen arviointi nivelvaiheissa

www.valteri.fi

OPPIMISKÄSITYS JA LUVUT 7 JA 8

www.valteri.fi

OPSperusteet: Oppimiskäsitys

- Oppilas on **aktiivinen toimija**
- Oppiminen tapahtuu aktiivisessa **vuorovaikutuksessa** toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten ja oppimisympäristöjen kanssa
- Yksin ja yhdessä **tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista**
- Oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa
- **Kieli, kehollisuus, eri aistit** oppimisessa keskeisiä

www.valteri.fi

- Oppii **reflektoidaan** oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan
- Myönteiset tunnekokemukset oppimisesta, oppimisen ilo, uutta luova toiminta
- Ohjataan huomioimaan toimintansa **seuraukset ja vaikutukset**
- **Oppimaan oppimisen taidot** keskeisiä
 - Tunnistaa omat tapansa oppia
 - Tietoisuus ja vastuullisuus omasta oppimisprosessista tukee itseohjautuvuutta

www.valteri.fi

- **Työskentely- ja ajattelutaitojen oppiminen**
 - suunnittelu- ja ennakointitaidot
 - Sinnikkyys
 - Tietojen ja taitojen kumuloituminen
- **Käsitys itsestä oppijana ohjaa oppimisprosessia ja motivaatiota**
- Pystyvyyden tunne, itsetunto
- Rohkaiseva ohjaus vahvistaa luottamusta omaan taitoihin
- Monipuolinen, myönteinen ja realistinen palaute tärkeää

www.valteri.fi

Työtapojen valinnan lähtökohdat

- Lähtökohdana oppimiskäsitys ja tavoitteet
- Laaja-alaisen osaamisen edistäminen
- **Motivaation vahvistaminen**
- **Eriyttäminen ja työtapojen valinta**
- **Ehkeyttäminen ja työtapojen valinta**
- Yhteisöllisen oppimisen tukeminen
- Tieto- ja viestintätekniikan monipuolinen hyödyntäminen

www.valteri.fi

Tuen järjestämisen periaatteet OPS perusteet 2014

- Oppilas saa onnistumisen kokemuksia oppimisesta ja ryhmän jäsenenä toimimisesta
- Tuetaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestään oppijana
- Tuen tulee olla joustavaa, pitkäjännitteisesti suunniteltua, tuen tarpeen mukaan muuntuvaa
- Huomio esteettömyyteen, varhaiseen tukeen ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn
- Ehkäistä ongelmien monimuotoistumista, syvenemistä ja pitkäaikaisvaikutuksia
- Tuen tarve voi vaihdella: tilapäistä, jatkuvaa, vähäistä, vahvempaa, intensiivistä, yhden tai useiden tukimuotojen tarvetta

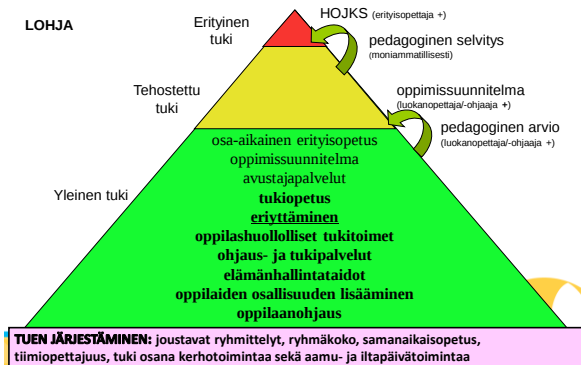
www.valteri.fi

Periaatteet, jatkuu

- Tukea annetaan niin kauan sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista
- Tuen suunnittelun lähtökohdana sekä kunkin oppilaan että ryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet -> laadukas, eriyttävä opetus
- Edellyttää yksilöllisiä, oppimisympäristöihin liittyviä ja yhteisöllisiä ratkaisuja
- Tuen tarpeen ja toteutuksen suunnittelu yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa keskeistä
- Opettajien ja tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa ja tuen suunnittelussa tärkeää (tapauskohtainen kokoonpano)
- Huolehdittava tuen jatkumisesta koulupolun nivelvaiheissa

www.valteri.fi

HYVÄ KOULUPÄIVÄ: laadukas perusopetus, kasvua ja kehitystä tukeva toimintakulttuuri, yhteisöllisyys, kodin ja koulun yhteistyö, turvallisuus....

Yleinen tuki

- Voidaan käyttää oppimissuunnitelmaa
- Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma
- www.helsinki.fi/cea/opetuksenjaoppimisentuki/
- www.peda.net/veraja/tkk/kelpo

www.valteri.fi

Otteita OPS perusteista 2014: Yleinen tuki

Tuen tarpeisiin vastataan:

- Eriyttämällä
- Opettajien keskinäisellä ja muun henkilöstön kanssa yhteistyötä tehden
- Antamalla ohjausta
- Opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla
- Otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet
- Ensisijainen tukikeino osana koulun arkea
- Annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä
- Ei edellytä tutkimuksia eikä päätöksiä
- Esim. tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, ohjaus, luokka-avustaja
- Voidaan käyttää oppimissuunnitelmaa

www.valteri.fi

Eriyttäminen OPS perusteet luku 4.3.

- Eriyttäminen on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta
- Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota
- Eriyttämällä turvataan oppimisen rauhaa
- Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa
- Oppilaiden väliset ja yksilölliset ja kehitykselliset erot ohjaavat työtapojen valintaa
- Eriyttäminen koskee opiskelun laajuutta, syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia
- Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti

ERIIYTTÄVÄ OPETUS

Perusopetuslaki (642/2010) ja Perusopetuksen OPSin muutokset ja täydennykset 29.10.2010

”Eriyttäminen on kaikkien opetuksen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus”

- eriyttäminen perustuu hyvään oppilaantuntemukseen
- eriyttäminen edellyttää koulun yhteistoiminnallisuutta
- eriytetään opetusta silloin, kun se on tarpeen
- opetus suunnitellaan lähtökohtaisesti eriyttäväksi – proaktiivisuus
- eriyttäminen kuuluu yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen
- eriyttämistä tukee hyvä yhteistyö vanhempien kanssa

Oppilaan yksilöllisyyden huomioiminen yhteisössä

Oppimisprosessin ohjaaminen: työtapojen vaihtelu, monipuoliset menetelmät, yksin ja yhdessä työskentely, joustava ryhmittely, työskentelyohjeet eri tavoin, joustavat aikajärjestelyt, opetuksen selkeys, valittavat mahdollisuudet, onnistumisia kaikille, osallistumisen mahdollisuuksien lisääminen, oppimistyylien huomioiminen, vaihtoehdot kottikätköt, eriytyvät koejärjestelyt, jäsentäminen, oppilaiden kiinnostuksen kohteet huomioon

Sisältö: OPSin joustavuus; karsiminen, ydinaines, hyvä jäsentäminen

Arviointi: monipuolinen arviointi, jatkuvan arvioinnin periaate, dynaaminen arviointi

Yhteistoiminta: yhteisopettajuus (samanaikaisopetus), tilmeissä työskentely, oppilaiden keskinäinen tuki, sosiaalisten ja tunnetaitojen opettaminen

Oppimateriaali: selkokäsitit, äänikirjat, tieto- ja viestintäteknikan hyödyntäminen, oppikirjojen eriytyvät tehtävät, eritasoisia tekstejä, oppimateriaalin visuaalisuus ja selkeys, monipuoliset tietolähteet jne.

Fyysinen ympäristö: tilankäytön joustavuus, koulun ulkoisuuden oppimisympäristön huomioiminen

16 §

Tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus

- Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta.
- Oppilaalla, jolla on **vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään**, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa.

Joustavat opetusjärjestelyt

OKM :Joustavilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan **tavoitteiden ja opetettavan aiheen ja aineen mukaisesti vaihtelevien opetusryhmien käyttöä**, jotka perustuvat opettajien yhteistyöhön – tiimi- ja samanaikaisopetus – ja muihin oppilaiden erilaisia tarpeita tukeviin pedagogisiin menetelmiin ja työskentelytapoihin.

OPPIMISVAIKERYHMÄT

- Opetusmenetelmien monipuolistaminen –toiminnalliset menetelmät
- Samanaikaisopetus
- Opetusryhmien jakaminen ja yhdistäminen
- Lukujärjestyspalkitukset ja luokkien fyysinen läheisyys

www.valteri.fi

Tehostettu tuki

- Pedagoginen arvio
- Oppimissuunnitelma

www.valteri.fi

16 a §

Tehostettu tuki 1 -2 mom

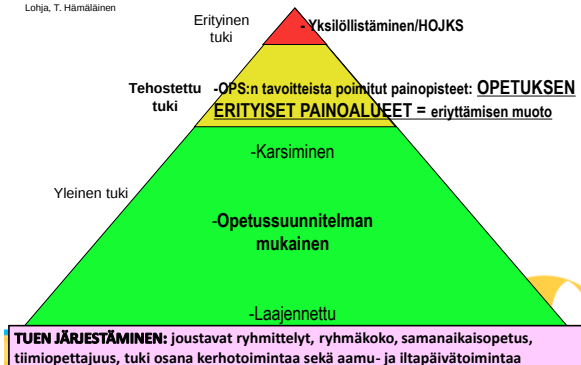
- Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään **säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on annettava** tehostettua tukea hänelle tehdyn **oppimissuunnitelman** mukaisesti.
- Tehostetun tuen **aloittaminen ja järjestäminen** käsitellään **pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti** 31 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetussa **oppilashuoltohenkilöstön kanssa**.
- Oppilaalle järjestettävä tuki **kirjataan oppimissuunnitelmaan**.

ECF / Sirpa Oja & Simo Rönty

www.valteri.fi

HYVÄ KOULUPÄIVÄ: laadukas perusopetus, kasvua ja kehitystä tukeva toimintakulttuuri, yhteisöllisyys, kodin ja koulun yhteistyö, turvallisuus....

Lohja, T. Hämäläinen

Pedagoginen arvio

- Pedagoginen arvio (virallinen asiakirja, pakollinen)
 - Laaditaan, kun todetaan, ettei yleinen tuki riitä
 - Kuvaus oppilaan oppimisen ja koulun käynnin tilanteesta kokonaisuutena, tuen tarpeista, annetusta yleisestä tuesta ja ehdotus tehostetun tuen keinoista
 - Opettaja laatii yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja usein erityisopettajan kanssa
 - Tarvittaessa yhteistyö psykologin, kuraattorin, terveydenhoitajan yms. tahon kanssa
 - Liitteinä asiantuntijalausuntoja tarvittaessa
 - Voidaan hyödyntää mahdollista kuntoutussuunnitelmaa
 - Käsitellään tapauskohtaisesti kootussa monialaisessa työryhmässä, jossa päätetään tehostetun tuen aloittamisesta. EI HALLINNOLLINEN PÄÄTÖS
 - ks. OPS perusteet tarkka sisältö

www.valteri.fi

Oppimissuunnitelma

- Oppimissuunnitelma (virallinen asiakirja, pakollinen)
 - Suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista oppimisjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. = **PEDAGOGINEN ASIAKIRJA**
 - Tavoite turvata oppilaan edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan
 - Perustuu pedagogisessa arvioinnissa tuotettuun tietoon
 - Opettaja laatii yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja usein erityisopettajan kanssa ja tarvittaessa yhteistyö psykologin, kuraattorin, terveydenhoitajan yms. tahon kanssa
 - Antaa pohjan oppilaan oppimisen arvioinnille
 - Tarkistetaan ja arvioidaan säännöllisesti ja tarvittaessa, vähintään 1 krt/lukuvuosi
 - Ks. OPS perusteet tarkka sisältö

www.valteri.fi

Erityinen tuki

- Pedagoginen selvitys
- Erityisen tuen päätös
- HOJKS
- Yksilöllistetty oppiaine
- Pidennetty oppivelvollisuus
- Toiminta-alueittain etenevä opetus

www.valteri.fi

17 §

Erityinen tuki 1 – 2 mom

- Erityinen tuki muodostuu **erityisopetuksesta** ja **muusta** tämän lain mukaan annettavasta **tuesta**.
- Erityisopetus **järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen** muun opetuksen yhteydessä **tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa**.
- Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä **kirjallinen päätös**, joka **tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen** sekä **ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä**.
- Erityisen tuen antamista koskevassa päätöksessä on määrättävä **oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut 31 §:ssä tarkoitetut palvelut** sekä tarvittaessa 1 momentissa tarkoitettu oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen.

ECF / Sirpa Oja & Simo Rönty

www.valteri.fi

17 §

Erityinen tuki 3 mom

- **Ennen** erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on **kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa** tai laillista edustajaa siten kuin hallintolain (434/2003) 34 §:ssä säädetään sekä **hankittava** oppilaan opetuksesta vastaavilta **selvitys** oppilaan **oppimisen etenemisestä** ja **moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehty selvitys** oppilaan saamasta **tehostetusta tuesta** ja **oppilaan kokonaistilanteesta** sekä tehtävä näiden perusteella **arvio** erityisen tuen tarpeesta (**pedagoginen selvitys**).
- Pedagogista selvitystä on **tarvittaessa täydennettävä** psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä.

ECF / Sirpa Oja & Simo Rönty

www.valteri.fi

Oppilashuollon monialainen yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuen yhteydessä

Perusopetuslain mukaan

- Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään **moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa**
- Selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta tehdään **oppilashuollon moniammatillisena yhteistyönä** (osa pedagogista selvitystä)

Oppilaan tai huoltajan suostumusta tähän käsittelyyn tai selvityksen laadintaan ei edellytetä.

www.valteri.fi

Otteita opetussuunnitelman perusteista 7.4. Erityinen tuki

- Erityistä tukea annetaan niille **oppilaille**, joiden **kasvun, kehityksen ja oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten**.
- Jos tehostettu tuki ei ole riittävä tuki oppilaalle
- Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle
- Vahvistetaan oppilaan itsetuntoa ja opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa sekä osallisuutta
- Käytössä kaikki perusopetuslain tukimuodot
- Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä.
- Oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain etenevän ops:n mukaan
- Erityisen tuen tarpeen jatkuminen tulee arvioida säännöllisesti

ECF / Sirpa Oja & Simo Röntty

www.valteri.fi

Pedagoginen selvitys

- Pakollinen, virallinen asiakirja
- Pedagogisen selvityksen laatimista varten opetuksen järjestäjän päättämä toimitus, viranhaltija tai työntekijä hankkii
 - oppilaan opetuksesta vastaavilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
 - Oppilashuollon ammattihenkilöiden monialaisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta
- Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Näiden kahden selvityksen ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.
- Ks. Tarkemmin ops perusteet 2014

ECF / Sirpa Oja & Simo Röntty

www.valteri.fi

Erityisen tuen päätös

- Pakollinen, virallinen valituskelpoinen hallintopäätös
- Tehdään hallintolain mukaisesti; oppilasta ja vanhempia tulee kuulla
- Päätetään oppilaan **pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut** sekä muut tarvittavat palvelut sekä mahdolliset oppilaan poikkeavat opetusjärjestelyt (**yksilöllistetyt oppiaineet**, pidennetty opetusvelvollisuus, oppiaineesta vapauttaminen, toiminta-alueittain järjestettävä opetus)
- Tehtävä aina uusi selvitys ja erityisen tuen päätös, kun oppilaan opetusjärjestelyissä tapahtuu **oleellinen muutos (alleviivatut)**

www.valteri.fi

17 a §

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

- Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).
- Suunnitelma on laadittava, jolle siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan tai tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa.
- Suunnitelmasta on käytävä ilmi oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.
- Suunnitelma tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi.
- Pakollinen, virallinen asiakirja
- Suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.
- Perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätökseen.
- Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä.
- Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä.

ECF / Sirpa Oja & Simo Röntty

www.valteri.fi

Otteita opetussuunnitelman perusteista 7.4.3. HOJKS (lomakemalli tulossa)

- **Oppilaskohtaiset tavoitteet**
 - Oppilaan näkemys tavoitteista ym.?
 - Myös laaja-alaiset osaamisalueet ja monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset opinnot
 - Jokaista yksilöllistetyistä oppiaineista tavoitteet, sisällöt, arviointi
- **Pedagogiset ratkaisut**
 - Oppimisympäristöt
 - Joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
 - Tukopetus ja osa-aikainen erityisopetus
 - Opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
 - Oppilaan ohjaus
- **Opetuksen järjestäminen**
 - Opetus muun opetuksen yhteydessä/erityisryhmässä/-luokassa
 - Muun op. yhteydessä opiskelevan erityisopetus yksilo-, samanaikais- tai pienvyöryryhmäopetuksena
 - Erityisluokalla opiskelevan yleisopetuksen yhteistyöluokka = integraatiosuunnitelma
 - Koulukuljetukset, odotustunnit yms
- **Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut :vastuut ja työnjako**
 - OH- ja muut asiantuntijapalvelut, avustajapalvelut, ap-ip –hoitojärjestelyt, koti-koulu -yhteistyö
- **Tuen seuranta ja arviointi**
 - Oppilas + huoltajat + ope ja itsearviointi, laajennetut 2. ja 6. lk
 - Oppilaan mahdollisuudet osoittaa osaamisensa monipuolisesti

ECF / Sirpa Oja & Simo Röntty

www.valteri.fi

Otteita opetussuunnitelman perusteista

7.4.4. Oppiaineen yksilöllistäminen

- Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää.
- Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla oppiaineen oppimäärän yksilöllistämisen syynä.
- Jokaisen oppiaineen kohdalla yksilöllistäminen arvioidaan erikseen.
- Jokainen yksilöllistetty oppiaine eritellään HOJKS:ssa.
- Oppilaan oppimisen arviointi perustuu HOJKS:ssa asetettuihin tavoitteisiin.
- Yksilöllistetyn oppiaineen arviointi voi olla sanallista.
- Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto, oppiaineesta vapauttamiselle tulee olla erityisen painavat painavat syyt.

ECF / Sirpa Oja & Simo Röntty

www.valteri.fi

Pidennetty oppivelvollisuus

POL 25 § & OPS perusteet luku 7.4.5.

- Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi voida ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin.
- Esiopetus 1 -2 vuotta
- Tarkoituksena vahvistaa vaikeasti vammaisen tai sairaan oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan mahdollisimman hyvin.

www.valteri.fi

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

OPS perusteet luku 7.4.6.

- Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain.
- Oppilas ei kykene opiskelemaan edes yksilöllistetyillä oppimäärillä.
- Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voidaan järjestää toiminta-alueittain terveydentilaan liittyvistä syistä.
- Oppilaalle laaditaan HOJKS.

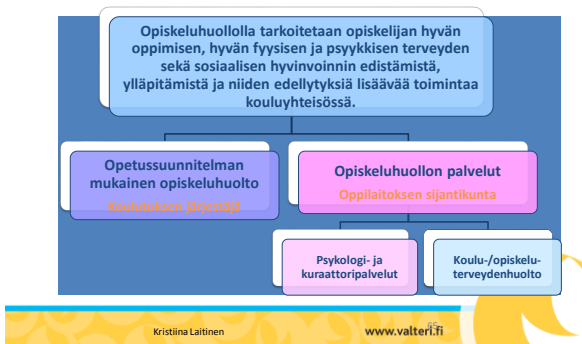
www.valteri.fi

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

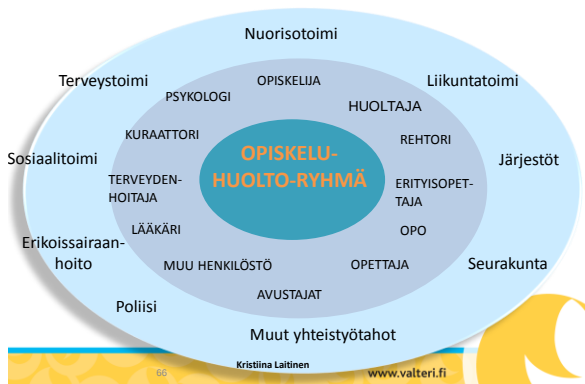
- POL 31§ 1 mom, OPS perusteet 2014:
Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla.
-> oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytysten, esteettömyyden ja jokapäiväisen vuorovaikutuksen turvaaminen

Opiskeluhoolto on kokonaisuus

Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimijoita

Opiskelu- huollon taso	Opiskeluhoitosuun- nitelma	Työryhmä	Kertomukset ja rekisterit
Opetuk- senjärjes- täjä/ kunta	Lst. 147/2007 12§ Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää opiskeluhoito- suunnitelma, josta selviää ops:n mukaisen opiskeluhoitojärjestäminen (voi olla kuntien yhteinen)	Monialainen opiskelu/opiskeluhoito- ohjausryhmä (voi olla kuntien yhteinen tai tehtävät voidaan nimetä jonkin muun soveltuvan ryhmän tehtäviksi)	Oppilashuollon rekisteri (muodostuu yksittäisiä oppilaita koskevista opiskeluhoitokertomuksista)
Koulu/esi- opetus(yk- sikkö)	Oppilashuolto-suunnitelma (voi olla koulujen yhteinen)	Monialainen oppilashuoltoryhmä	
Opiskelija/ Oppilas		Monialainen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä (myös tietyille oppilasryhmälle)	- Yksilökohtainen opiskeluhoito-kertomus (opihöstö) - asiakaskertomus (->kuraattorin asiakasrekisteri) - potilas-kertomus tai muu potilasasiakirja(th +lääkäri +psykologi -> potilasrekisteri)

© Sirpa Oja 2014

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto – rajankäyntiä

Ks. OPH:n tukiaineisto

http://www.oph.fi/download/163540_Oppilashuolto_ ja_kolmiportainen_tuki.pdf

www.valteri.fi

Lähtökohtana yhteistyö

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttaminen edellyttää lähtökohtaisesti yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa

- Yhteys kotiin aina ennen oppilaan asian käsittelyä
- Oppilas tai huoltaja eivät voi kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen oppilashuolto ja sen palvelujen vastaanottaminen ja oppilaalle ja huoltajalle vapaaehtoista (suostumus)

Kristiina Laitinen

www.valteri.fi

Muutoksen keskiössä: Prosessin käynnistyminen ja eteneminen 1

- 1) Ope/ym. herää huoli **koko luokkaa koskevista ilmiöistä** (esim. kiusaaminen)

->Koulukohtainen OHR, yhteisöllinen oh

- 2)Ope/opeilla/ym. herää **huoli yksittäisestä oppilaasta**

- yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa, vartti tai muu palaveri -> kysytään suostumus muiden asiantuntijoiden koollekutsumiseen ja tiedon jakamiseen

-3 portaisen tuen osalta ei tarvita kirjallista suostumusta
-3 portaisen tuen prosesseja on vietävä eteenpäin mikäli oppilaan oppimisen tuen tarve on ilmeinen

-oh:n osalta tarvitaan yksilöity suostumus, keitä asiantuntijoita yksilökohtaisessa asiantuntijaryhmässä on

- asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka kirjaa käsittelyn oppilashuoltokertomukseksi

www.valteri.fi

Muutoksen keskiössä: Prosessin käynnistyminen ja eteneminen 2

- Oppilas tai huoltaja tai ope haluaa oppilaalle kuraattorin tai psykologin palveluja
- Ope ja oppilas yhdessä ottavat yhteyttä ja antavat tarvittavat (salassa pidettävät) tiedot
- Oppilaalla oikeus kiireellisessä tapauksessa saman tai seuraavana työpäivänä
- Muutoin 7 työpäivän kuluessa
- Jos esim. ope ottanut yhteyttä yksin-> ilmoitettava oppilaalle ja/tai huoltajalle yhteydenotosta
- Myös sivullinen voi ottaa yhteyttä oh –palveluihin ->ilmoitettava oppilaalle ja huoltajalle
 - > psykologin tai kuraattorin arvioin perusteella ohjataan oppilas oh-tuen piiriin

www.valteri.fi

Konsultaatio (OHL)

- Konsultaatio aina mahdollista nimettömänä
- Asiantuntijaryhmän jäsenillä on oikeus pyytää neuvoa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta
 - Myös ilmaista tässä yhteydessä salassa pidettäviä tietoja
 - Konsultoivasta tahosta tulee hoitoon osallistuva taho (ei enää sivullinen)
- Konsultaatiota pyytävä saa ilmaista salassa pidettäviä tietoja julkisuuslain (621/1999, 26 § 3 mom.) mukaisesti
 - Saa antaa tietoja, jotka ovat välttämättömiä virka-aputehtävän, toimeksiannon tai omaan lukuun muutoin suoritettavan tehtävän suorittamiseksi
 - Muitakin tietoja, jos niiden poistaminen suuren määrän tai verrattavan syyn vuoksi ei ole ilmeisesti tarkoituksenmukaista
 - Varmistuttava annettujen tietojen salassapidosta ja suojaamisesta asianmukaisesti.

www.valteri.fi

OPH:n tarkennetut ohjeet oppilaan oppimisen tuen järjestämiseen

- Opettaja saa keskustella oppilaan asiasta
 - 1) muiden opettajien kanssa
 - 2) niiden asiantuntijoiden kanssa, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai antaminen kuuluu
- Keskustelun tavoite on varmistaa, että oppilas saa oikea-aikaisen ja riittävän tuen
- Keskustelu rajautuu tuen suunnittelua ja toteuttamista koskeviin tarpeellisiin tietoihin
- Laki ei edellytä kirjaamista, esim. koulupsykologi kirjaa omaan potilasrekisteriin
- Sivullisia ovat ne koulun henkilöstöstä, jotka eivät työskentele lapsen kanssa sekä koulun ulkopuoliset toimijat
- Vaitiovelvollisuus jatkuu työsuhteen päättymisen jälkeen

www.valteri.fi

Oppilashuollon monialainen yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuen yhteydessä

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen edellyttämä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa tehtävä moniammatillinen yhteistyö

- Perustuu tapauskohtaiseen harkintaan
- Yhteistyöhön osallistuvien ammattihenkilöiden kokoonpano ei voi olla pysyvä
- Tuen käsittelyssä mukana ovat vain ne opettajat ja asiantuntijat, joiden tehtävät liittyvät oppilaan tuen toteuttamiseen

Moniammatillisuuden toteutumiseksi käsittelyyn osallistuu aina muitakin tuen ammattihenkilöitä kuin opettajia ja rehtori. Työtapana myös konsultaatio.

www.valteri.fi

Osaallisuus

- On kuulemistä johonkin itseä suurempaan kokonaisuuteen
- On äänen saamista, kun asioista päätetään
- On sitä että on toimija, eikä toiminnan kohde
- On tunnetta siitä, että on voinut vaikuttaa
- On mahdollisuutta kantaa vastuuta
- On sitä, että huomataan, tullaan tunnustetuksi –ei näkymättömyyttä

www.valteri.fi